

Fælleslisten Bornholm

Liste J på stemmesedlen til kommunalvalget

Fælleslisten giver dig en ny mulighed i bornholmsk politik. Vi er fire forskellige mennesker, som stiller op for at give dig et alternativ til de etablerede, gamle partier, og for at gøre en forskel for Bornholm.

Vi bringer meget forskellige erfaringer ind i vores samarbejde, og det, tror vi på, giver os en god forståelse af Bornholm. Det vil være det fundament, vi skal arbejde ud fra.

Politisk placerer vi os i centrum, og vi hælder lidt til venstre. At være på det sted i politik giver både udfordringer og muligheder. Der er brug for nogen, der kan samle bornholmsk politik, og som står ved det, når der er indgået et kompromis. Også selv om der er dele af kompromiset, der ikke er vokset i egen have.

Hvis du som vælger giver os muligheden, så vil vi arbejde for at sikre en strategi og linje, som ikke skifter fra uge til uge.

Her vil vi gerne præsentere vores politik på de for os vigtigste områder.

Jonna Nielsen

Joan Prahll

Jan Jørgensen

Per Ole Petersen

Vores overordnede værdier.

Vi har nogle overordnede værdier, som vil være grundlæggende for vores arbejde med politik og løsninger for Bornholm.

Inddragelse er en af de værdier. Vi fire har bestemt ikke indsigt i alt, men vi ved, at medarbejderne i BRK ved meget mere om deres arbejdsplads. At idrætten ved meget mere på deres område. At borgerforeningerne ved meget mere om livet på Bornholm.

BRK er Bornholms største arbejdsplads og skal som sådan sætte standarden for det gode arbejdsmiljø.

Det er vigtigt for os at BRK arbejder smart der hvor det giver mening, Derfor vil det være vores indstilling at der indføres AI på flere områder. Et eksempel kunne være på byggesagsbehandling. Det bliver kommunalbestyrelsens opgave at lægge en overordnet strategi for det.

Fortæl os, hvad udfordringerne er, og nok så vigtigt, hvad I synes, skal være løsningerne. Vi lover ikke, at vi kan gennemføre alt, men vi lover seriøst at diskutere det med jer. På andre områder kan det være relevant at nedsætte borgerdrevne paneler, som skal komme med forslag til ændringer, der ligger inden for, hvad kommunalbestyrelsen kan beslutte.

Vi er realpolitikere. Det betyder, at vi anerkender, at det er nødvendigt for Bornholms Regionskommune at have en økonomi i balance. Det bliver en meget stor opgave i de kommende år.

Børn - og ungeliv på Bornholm

Alle børn og unge fortjener en god start på livet. Derfor vil vi arbejde for et Bornholm, hvor trivsel, fællesskab og trygge rammer er grundlaget for både barndommen og ungdommen.

I dag ser vi desværre, at alt for mange børn og unge oplever mistrivsel. Det høje tempo i samfundet sætter sine spor, og vi vil tage ansvar for at ændre kurs. Vores mål er at sænke tempoet og skabe et miljø, hvor nærvær og fællesskab kommer i første række. Børn skal mødes med færre krav og flere voksne.

Trivsel ikke er noget, der automatisk opstår – det er noget, vi skal skabe sammen. Derfor skal BRK tage et aktivt ansvar for at sikre inkluderende fællesskaber, hvor der er plads til både forskellighed og personlig udvikling.

Vi vil arbejde for:

Mere tid til nærvær i vuggestuer, dagpleje og børnehaver.

Tidlige og forebyggende indsatser for børn og familier i sårbare situationer.

Uddannelse og efteruddannelse af det pædagogiske personale.

Folkeskolerne skal være steder, hvor både læring og trivsel går hånd i hånd. Vi ønsker at styrke kvaliteten i folkeskolen og skabe et læringsmiljø, hvor der er plads til alle – uanset deres behov og forudsætninger.

Vi vil arbejde for:

Flere 2-lærerordninger i de små klasser.

Tættere samarbejde mellem forældre og lærere om skolens udvikling.

Vi støtter skoler, der tør tænke nyt og eksperimentere med læring.

Fokuseret arbejde med klima og miljø, så vi får stærke klimaambassadører.

Ikke alle unge passer ind i én bestemt form, og de fleste unge finder sjældent en lige vej fra starten. Derfor vil vi skabe et rummeligt ungdomsliv, hvor der er plads til både omveje og alternative veje. Ingen unge skal føle sig alene eller uden retning.

Vi vil arbejde for:

Flere fritidstilbud og stærke fællesskaber for børn og unge.

Målrettede tilbud til unge med særlige behov.

Med disse initiativer vil vi arbejde for at børn og unge trives, udvikler sig og får mulighed for at udleve deres potentiale i et trygt og støttende fællesskab.

Fritid og Kultur

I Fælleslisten ønsker vi et levende kultur, idræts og fritidsliv på Bornholm, hvilket betyder et tæt og godt samarbejde med alle foreningerne og deres frivillige, som er grundlaget for at det kan lykkes.

Vi skal have gode idrætsfaciliteter, spillesteder, kulturinstitutioner og vores museer samtidig med at medborgerhuse, biblioteker og borgerforeninger vedligeholdes og udvikles med tiden.

Vi vil støtte og lytte til Borgerforeningerne, som er vigtige i forhold til aktiviteter i de bornholmske lokalsamfund. Vi tror på, at de skal spille en vigtig rolle ved at tage imod tilflyttere.

Vi har grundet Bornholms særlige natur og beliggenhed alle muligheder for et godt og aktivt fritidsliv. Vi vil støtte, at vi tiltrækker nye events, outdoor begivenheder og andre aktiviteter.

Værdig ældrepolitik

Fælleslisten ønsker en ældrepleje, der sikrer et værdigt og meningsfuldt liv for alle ældre i Bornholms Regionskommune. Vi vil fremme ældrevenlige boliger og boligformer, og skabe rammer, der giver mulighed for fællesskab, selvstændigt liv og livsglæde – både på plejehjem, og i nye fælles boligformer eller i eget hjem.

Bornholms Regionskommune skal være et sted, hvor der er tid og plads til at leve et godt ældreliv.

Når vi prioriterer fællesskab, omsorg og værdighed i ældreplejen, bygger vi et samfund, der viser omsorg og respekt for dem, der har bygget det før os, og derfor skal der tilbydes initiativer til at bekæmpe ensomhed og fremme sociale relationer.

Vi ønsker at sikre, at ældre har trygge livsvilkår og værdige forhold. Velfærd er en grundlæggende værdi i vores samfund, og vi mener, at det er vores ansvar at skabe rammer, hvor alle kan trives, i samarbejde med den ældre og pårørende.

For vores ældre borgere skal der være fokus på værdighed og livskvalitet. Vi ønsker at sikre, at alle ældre har adgang til nødvendig pleje, sociale aktiviteter og støtte, så de kan leve et aktivt og meningsfuldt liv, der vil være medvirkende til, at de kan klare sig i deres vante omgivelser.

Med den nye ældrereform og sundhedsreform står vi overfor den største transformation i mange år, hvor muligheden for at sætte borgeren meget i centrum er til stede sammen med medarbejdernes faglige vurdering, hvilket vil give en bedre livskvalitet i

alle faser i den ældres liv. Det handler også om, vi kan og skal tiltrække og fastholde medarbejdere med de rette kompetencer.

Kommunalbestyrelsen skal jævnligt tage stilling til det lokale serviceniveau i forhold til pleje og omsorgsforløb. Styringsmodellen, som går fra aktivitetsstyring til forløbsstyring og med så omfattende en reform, er det vigtigt, at kommunalbestyrelsen løbende orienteres om direktionens beslutninger og inddrages i processen sammen med de berørte medarbejdere og pårørende, så de ældre fortsat vil have den bedst mulige indsats i hele implementeringsperioden.

I Fælleslisten vil vi arbejde for at der støttes op om samarbejdet med de frivillige, som er med til at skabe de sociale relationer og inkluderende fællesskaber som et supplement til det professionelle system i ældreplejen. Vores mål er, at der skal skabes bedre vilkår og rammer, som gør det attraktivt at engagere sig frivilligt. Vi skal anerkende og værdsætte deres indsats.

Det er vigtigt, at fagligheden fra personale i ældreplejen er fuldt ud til stede, og frivillige må ikke medføre nedskæringer på ansat personale.

Vi vil medvirke til, at der i relevante udvalg er dialog med Ældrerådet, Ældresagen, Handicaprådet og øvrige relevante organisationer, for at sikre, at ældres stemmer bliver hørt og inddraget i beslutningsprocesserne.

Kommunalbestyrelsen har udsat beslutningen om at oprette lokalplejehjem. Vi foreslår, at der bliver oprettet lokalplejehjem i 2026. Personale, beboere og pårørende skal være med til at bestemme, hvordan det skal ske.

Udsatte og sårbare borgere

I Fælleslisten vil vi arbejde for at skabe et inkluderende samfund, hvor udsatte og sårbare borgere får den støtte af fagligt personale, som der er brug for, så der kan leves et værdigt og meningsfyldt liv.

Det er vigtigt for os, at Bornholm fortsat er et godt og sikkert sted at leve og bo.

Det betyder, at vi skal sikre tilgængelighed til sociale ydelser, psykisk støtte og rehabilitering, støtte til jobmuligheder, så der kan opnås en mere selvstændig tilværelse. Vi vil gerne oprette fleksible boligformer, som tilpasses borgere med diagnoser, så alle har mulighed for at deltage aktivt i samfundet.

Det er vigtigt, der er fagligt personale i vores psykiatriske aktivitets- og samværstilbud fordelt på Bornholm, så der kan gives den nødvendige støtte til borgeren, og misbrug, ensomhed og isolation forebygges.

Der skal sikres tilstrækkelige midler til socialpsykiatrien, med fokus på tidlig opsporing og intervention for at hjælpe personer med psykiske problemer, før de udvikler sig til alvorlige tilstande. Brugere får dermed en mere sammenhængende støtte.

Der skal i forbindelse med den nye sundhedsreform samarbejdes på tværs med Regionen, Bornholms hospital og de praktiserende læger, så der sikres økonomi og ressourcer til langtidsholdbare løsninger og dermed kan skabes trygge rammer for alle.

Vi har en høj andel af unge på førtidspension, og nogle unge har brug for en "pause" fra alt det, man skal som ung, men udgangspunktet for Fælleslisten er, at ingen unge skal parkeres på en førtidspension, og at alle kan bidrage med noget til vores fællesskab.

Beskæftigelse og erhverv.

Lækre restaurationsmåltider, smukt kunsthåndværk og spændende events er godt, men oplevelsesøkonomien bidrager desværre kun meget begrænset til helårsbeskæftigelsen eller økonomisk til sikring af velfærdsydelserne på Bornholm.

En erhvervspolitik skal ikke enøjet tage udgangspunkt i hvilket Bornholm vores gæster ønsker at se og nyde. Den skal have fokus på, hvad der skal til for at flere kan bo, arbejde og leve på Bornholm. Det kræver en alsidig sammensætning af erhverv at undgå, at kommende kriser medfører lukninger og arbejdsløshed i en sådan grad, at god arbejdskraft bliver nødt til at forlade Bornholm.

Den nuværende erhvervsstruktur har en industri og en landsbrugssektor, som tilsammen bidrager med omkring halvdelen af værdiskabelsen. Turismen andel er ca. 10 pct. Derudover bidrager diverse servicefag med en stor andel fordelt på mange små virksomheder.

Gode, stabile helårsjobs er en forudsætning for Bornholms udvikling. Det vil ikke være muligt at fastholde eller tiltrække ny arbejdskraft, hvis ikke der er beskæftigelse hele året. Skat fra lønmodtagere er samtidig den vigtigste andel af kommunens skatteindtægter. Derfor er det også vigtigt, at der satses på udvikling af beskæftigelsen i sektorer med velbetalte jobs.

Sådanne jobs forudsætter kvalificeret arbejdskraft. Vores fokus vil være på, at sikre fornøden uddannelse især til disse brancher og sektorer. Det gennem erhvervsuddannelser, lærepladser og opkvalificering fra ufaglært til faglært.

Arbejdskraft er værdifuldt og arbejdskraftmangel er en trussel for udviklingen. Job bør udvikles således, at arbejdstilfredshed opnås og nedslidning undgås. Et godt arbejdsmiljø er en tiltrækkende og fastholdende faktor for god arbejdskraft.

Der skal være plads til alle. Bornholms nuværende demografiske sammensætning gør at virksomhederne må tilrettelægge arbejdet således, at folk med begrænsede arbejdsevner også kan bidrage.

Vi skal have fokus på, hvad der skal til for yderligere at styrke de forskellige brancher. Vi skal kunne se og gribe de muligheder, der byder sig udefra. Og vi skal turde at sige at de brancher, der bidrager mest til udviklingen og helårsbeskæftigelsen, skal prioriteres først.

Politisk vil vi arbejde for at Folketinget og regeringen beslutter at lade skatteindtægter fra virksomheder og f.x. også sommerhusudlejning bliver, der hvor pengene er tjent.

BRK skal kort sagt være aktivt opsøgende, udviklende og serviceminded i forhold til at understøtte flere arbejdspladser og nye virksomheder på Bornholm. BRK skal være den mest erhvervsvenlige kommune i Danmark ved at prioritere sagsbehandling, etablere erhvervsområder og være opsøgende over for nye virksomheder. Spørgsmålet, BRK skal stille er: Hvad kan vi gøre for jer?

Boligpolitik

BRK's nuværende boligpolitik bygger på et mål og en vision fra den tidligere kommunalbestyrelse om 42.000 indbyggere i 2028. Det betyder, at der hver eneste måned skal være en tilvækst på 83 mennesker. Det kommer ikke til at ske. Virkeligheden har været, at man i januar kunne konstatere, at befolkningstallet nu er væsentligt under 40.000.

I stedet for at sætte et befolkningstal ind som målsætning giver det mere mening at fokusere på boligerne med spørgsmålet om vi har den sammensætning af boliger, som der er behov for samtidigt med, at der sker den nødvendige fornyelse.

Antallet af helårsboliger har været fallende i en årrække. Dels fases ældre nedslidte boliger ud, og dels er det konsekvensen af flexboliger, som har overført ganske mange helårsboliger til flexbolig status. Den udvikling har nu stået på i 12 år, og det er stort set juridisk umuligt at føre dem tilbage igen, fordi boligerne er handlet med den forudsætning, at det kan være en flexbolig. Udviklingen ser måske ud til at give en vækst i helårsboliger.

I kommunalbestyrelsen er der de seneste år truffet flere beslutninger om nye boligbyggerier, eks. kan nævnes Nexø havn, DGI stadion, Æbleløkkerne og andre mindre boligbyggerier i Rønne. På kommunalbestyrelsesmødet i foråret blev det besluttet også at igangsætte et projekt med arbejderboliger i Åkirkeby, samtidig med at der renoveres og bygges i eksisterende bygninger rundt på hele Bornholm.

Vi mener, der bør fremlægges en overordnet plan fra BRK i samarbejde med bolig-

selskaberne og erhvervslivet og andre interessenter, så behovet belyses i forhold til den konstant omtalte manglende boligmasse, for hvor stort er behovet? Hvor lange er ventelisterne på boliger m.m.? Hvilke boligformer er der brug for?

Er der andre bofællesskaber for yngre borgere eller tilflyttere, som gør det attraktivt at bosætte sig på Bornholm? Er der en stigende interesse for at skabe boligområder, hvor fællesskaber og sociale relationer er i fokus? Samtidig er der en stigende efterspørgsel efter bæredygtige bygninger, der kan minimere energiforbruget og have lave CO₂-aftryk.

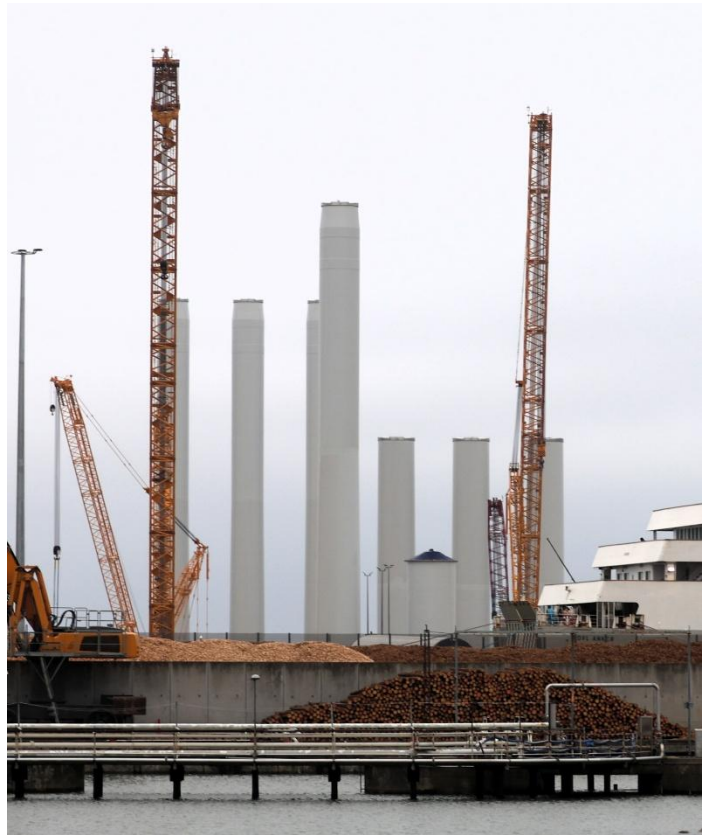

Energi- og miljøpolitik

Bornholm skal opdatere og forny både sin energi- og miljøpolitik. Baggrunden er, at der siden den seneste opdatering er væsentlige nye forudsætninger, der ikke dengang var kendt, men som bliver aktuelle for den nye kommunalbestyrelse.

Antallet af vindmøller på land kan ikke blive større. De kan heller ikke udskiftes til større møller. Det er ikke muligt at købe nye møller i samme størrelse, og da afstandskravene til naboer vil være større, så er bundlinjen, at Bornholm har det nuværende antal møller, som over de kommende år skal renoveres. Sker det, kan de producere strøm de næste yderligere 20-25 år.

Det bliver ikke kommunalbestyrelsens afgørelse, om der kommer en energi-ø ved Bornholm. Det er Folketingets afgørelse. Fælleslisten foreslår, at det bliver et ufravigeligt krav, at Bornholm bliver koblet på energiøen uden omkostning for de bornholmske forbrugere og virksomheder. Det er en opgave for det statslige Energinet at sikre en stabil elforsyning i alle dele af landet. Et argument er også, at det nuværende kabel til Sverige er ældre og har begrænset kapacitet. I stedet for at udskifte og opgradere det, så skal Energinet investere i at koble energiøen på Bornholms forsyningsnet.

Stopper Folketinget projektet energiø eller udsætter det i en betragtelig årrække, så skal kommunalbestyrelsen bakke op om etablering af en privat finansieret kystnær vindmøllepark. Samtidig skal kablet til Sverige udskiftes, så der kommer en større kapacitet. Det skyldes dels, at en havvindpark skal kunne sælge sin strøm uden for Bornholm, og dels at det stigende strømforbrug skal kunne leveres fra Sverige, når der er vindstille.

BRKs nuværende miljø og klimapolitik er også forældet, fordi der er kommet nye elementer til. Her er den grønne trepart den vigtigste. Fælleslisten vil stå for en realistisk klimapolitik, som tager afsæt i, hvad en kommunalbestyrelse rent faktisk kan bestemme.

Transport

Den nye KB skal være aktiv i at designe det kommende nye udbud af transport med færger og fly.

Vores ambition er, at kommunalbestyrelsen skal lave et bredt forlig med flest mulige mandater bag. På den måde kommer Bornholm til at tale med én stemme. Det vil give størst mulig indflydelse.

Fælleslisten kommer til at bære følgende forslag ind til den forhandling:

- Genindførelse af et bornholmerkort, hvor der er fuld pris på de tre første rejser og herefter væsentlig lavere priser.
- Samme overfartstid.
- Overgang til grønt brændstof i udbudsperioden.
- Kapacitet på Ystad-ruten, som tager højde for en stigning i antallet af rejser.
- Mere kapacitet på fragtruten til Køge. Det kunne være en hurtigere færge, som vil give dobbeltrettede ture på et døgn.
- Fortsat statsligt udbud.

Afsluttende bemærkninger

Bornholm er et godt og trygt sted at leve og bo, og lokalfølelsen er stærk. Det skal vi værne om, men vi er nødt til at gøre op med, om man f.eks. kommer fra Rønne eller Nexø. Er du borger på Bornholm er du borger på øen. Når der tales om byfornyelse i f.eks. Rø, så er det godt for hele Bornholm og vores håb er, at vi på den måde kan se styrken i, at være én Ø, én kommune og at al investering uanset hvor det er, er godt for os alle.

Vi erkender, at vi på flere måder står over for udfordringer. Vi har stort set fuld beskæftigelse, så hvis vi skal tiltrække nye arbejdspladser, så skal vi også kunne tiltrække mere arbejdskraft. Vi kan imidlertid alle se, at befolkningstallet har været faldende.

Det bliver nødvendigt i de kommende fire år at træffe en række beslutninger, der skal vende nedgangen. Vores udgangspunkt vil være at forsøge på at skabe ro og sammenhold i kommunalbestyrelsen gennem brede forlig, som holder i hele forligningsperioden.

Det betyder, at vi har gode ideer (og også jeres ideer) med til forhandlingerne, men vi erkender, at det bliver nødvendigt at indgå kompromiser.

Bornholm skal nemlig kunne tale med én stemme, når vores udfordringer bringes videre til Folketinget og regeringen.

